

Załącznik do Uchwały nr VII/24/11
Rady Miejskiej w Krośniewicach
z dnia 8 lutego 2011 r.

**GMINNY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
NA 2011 ROK**

1. **Wprowadzenie**

Rodzina jest podstawową komórką społeczną, od której jakości zależy wartość społeczeństwa, jak również los jednostki. Człowiek przeżywa w niej najważniejszy okres kształtujący między innymi jego styl życia, osobowości, poglądy na świat. Zatem dom rodzinny powinien być postrzegany jako środowisko miłości i opieki, bezpieczne i ciepłe miejsce domowego ogniska, schronienie przed całym złem zewnętrznego świata. Jednak dla wielu ludzi dom rodzinny jest miejscem terroru i cierpienia.

Zjawisko przemocy domowej definiowane jest jako „każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniedbanie, które zagraża życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności innego członka tej samej rodziny bądź poważnie szkodzi rozwojowi jego (jej) osobowości”. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, bez wątpienia należy zakwalifikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Przemocą w rodzinie określa się fizyczne, psychiczne i seksualne maltretowanie dziecka, maltretowanie lub zaniedbywanie osób starszych, przemoc między rodzeństwem, maltretowanie rodziców przez dzieci.

Najczęściej występujące formy przemocy to: przemoc fizyczna, psychiczna i seksualna; dodaje się jeszcze: przemoc emocjonalną, ekonomiczną, izolowanie, groźby i zastraszanie, manipulowanie, wykorzystywanie i nadużywanie tradycyjnych wyobrażeń o przywilejach przysługujących mężczyźnie.

Wszystkie wymienione formy przemocy uzupełniają się i przenikają. Ofiary rzadko doświadczają jednej tylko formy maltretowania. Bywa, że wykorzystywanie seksualne i przemoc fizyczna poprzedzone są przemocą psychiczną, towarzyszy temu też zaniedbanie emocjonalne lub pozbawienie środków materialnych.

Mówiąc o przemocy należy pamiętać, iż jest ona zjawiskiem, które występuje powszechnie w naszym społeczeństwie, jest ona obecna w codziennym życiu, zakładzie pracy, szkole, środkach masowego przekazu, a przede wszystkim w rodzinie.

Powszechnie przemoc traktowana jest jako akt godzący w osobistą wolność jednostki przyczyniający się do jej fizycznej, a także psychicznej szkody, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji i zmuszanie

jej do zachowań niezgodnych z własną wolą. Przemoc upokarza, wywołuje cierpienie, rodząc tym samym nienawiść i pragnienie odwetu.

Przemoc we współczesnym świecie jest zjawiskiem coraz bardziej widocznym i niepokojąco narastającym, o zasięgu nie tylko globalnym, ale i lokalnym.

Prowadzenie działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie należy do zadań własnych gminy, której obowiązkiem jest zdiagnozowanie problemu na obszarze lokalnej społeczności, a następnie podjęcie skutecznej pracy, zmierzającej w kierunku edukacji społeczeństwa, dostarczając wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemem. Niezbędne jest zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej zarówno sprawcom jak i ofiarom przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem krzywdzonych dzieci.

Zadania prowadzone i realizowane przez gminę powinny być zadeklarowane i ujęte w gminnym systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, którego podstawowym celem jest stworzenie wsparcia i profesjonalnej pomocy zmierzającej do zwiększenia dostępności i skuteczności zorganizowanych form pomocy dla osób uwikłanych w przemoc oraz motywowanie społeczności lokalnej, organizacji i instytucji do podejmowania działań na rzecz ofiar przemocy.

2. *Aspekty prawne odnoszące się do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie*

Podstawowym aktem prawnym odnoszącym się do przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Polsce jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.).

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 2 ust. 2 mówi: „przemocą w rodzinie jest jednorazowe albo powtarzające się umyślnie działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną,

powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”

Art. 3 mówi: „osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się pomocy, w szczególności w formie:

- 1) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- 2) interwencji kryzysowej i wsparcia;
- 3) ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną;
- 4) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 5) badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
- 6) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

W art. 6 ustępie 2 ustawa określa, że „do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.”

Zespół interdyscyplinarny, to grupa specjalistów podejmująca się współpracy w celu udzielenia pomocy osobie, rodzinie – ofiarom czy sprawcom przemocy.

Rada Miejska w Krośniewicach Uchwałą Nr LX/364/10 z dnia 15 października 2010 r. określiła tryb i sposób powoływania i odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Krośniewicach a Burmistrz Krośniewic Zarządzeniem Nr 143/10 z dnia 2 listopada powołał do życia Zespół, zgodnie z wyżej cytowaną ustawą.

Działanie Zespołu ma służyć skuteczniejszemu rozwiązywaniu problemów społecznych, a w szczególności na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3. *Diagnoza problemów społecznych z uwzględnieniem w szczególności problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Krośniewice i istniejące zasoby do realizacji*

3.1. *Analiza sytuacji na obszarze gminy – diagnoza, statystyki dotyczące przemocy – dane lokalne*

Dla właściwego ukierunkowania podejmowanych działań konieczne jest opracowanie mapy problemów społecznych w gminie.

Według stanu na dzień 16.12.2010 r. Gmina Krośniewice liczy ogółem 8979 mieszkańców; z czego miasto zamieszkuje 4580 osób (Kobiety – 2413, Mężczyźni – 2167), a wieś 4399 (Kobiety – 2215, Mężczyźni – 2184).

Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy na koniec października 2010 r. wynosiła: 783 osoby, w tym 453 kobiety. Zasilek dla bezrobotnych pobierały 142 osoby.

W gminie Krośniewice znajdują się 4 szkoły podstawowe, w których uczy się 424 uczniów, 1 przedszkole, do którego uczęszcza 137 dzieci, 1 gimnazjum, w którym uczy się 275 uczniów i 1 szkoła ponadgimnazjalna, do której uczęszcza 107 uczniów.

Ponadto na terenie gminy działają następujące stowarzyszenia:

- 1) Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich Wymysłów;
- 2) Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich Szubsk Duży;
- 3) Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich Teresin;
- 4) Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „EXPOM” Krośniewice;
- 5) Miejski Klub Sportowy „EXPOM KROŚNIEWIANKA”

oraz znajdują się wymienione niżej obiekty sportowe:

- 1) Stadion miejski
- 2) Hala sportowa

Z danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krośniewicach na dzień 30.06.2010 r. wynika, że 786 osób w rodzinie żyje w ubóstwie, tj. 8,75% ogółu mieszkańców. Ogółem z różnych świadczeń pomocy społecznej korzystało 532 rodziny, tj. 1428 osób, co daje 15,90% ogółu mieszkańców.

Według statystyk Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2005 – 2010 sporządzono dziewięć Niebieskich Kart dotyczących podejrzenia przemocy w rodzinie:

1. w 2005 r. – 1
2. w 2006 r. – 0
3. w 2007 r. - 2
4. w 2008 r. – 1
5. w 2009 r. – 1
6. w 2010 r. – 4 (do dnia 14 lipca 2010 r.)

Ofiarami przemocy w rodzinie były kobiety oraz dzieci, natomiast sprawcami przemocy mężczyźni będący często pod wpływem alkoholu, a zatem prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy jest znacznie większe w rodzinach alkoholowych niż w pozostałych.

Na podstawie informacji otrzymanych ze szkół ustalono, że wśród uczniów podczas przerw lekcyjnych zdarzały się akty przemocy – były to sporadyczne wypadki agresji fizycznej oraz werbalnej: wyśmiewanie, przezywanie, skarżenie czy szyderstwa. Rzadko wśród uczniów występowało wulgarne słownictwo. Nie było zastraszania oraz czynów przestępnych.

Z danych dotyczących rodziny, a także obserwacji życia społecznego wiadomo, że ludzie niechętnie przyznają się do przemocy wewnątrz rodziny, gdyż jest to temat wstydlivy, często zatajany, aż do chwili zaistnienia sytuacji drastycznych i bezpośredniej przemocy fizycznej; stąd trudno jest określić dokładnie skalę tego zjawiska na obszarze gminy, gdyż co roku zgłasza się zaledwie kilka spraw o znęcanie nad rodziną, a w tym samym czasie policja rejestruje kilkaset awantur domowych, do których jest wzywana.

Reasumując zjawisko współwystępowania problemów społecznych na terenie gminy przedstawia się następująco:

- bieda, ubóstwo
- bezrobocie
- alkoholizm
- brak form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży
- brak mieszkań komunalnych
- przemoc w rodzinie
- narkomania

3.2. Adresaci Programu:

1. Ofiary przemocy.
2. Rodzice i opiekunowie krzywdzonych dzieci.
3. Rodziny i osoby dotknięte zjawiskiem przemocy.
4. Gminny Zespół Interdyscyplinarny - przedstawiciele instytucji i służb pracujący z osobami dotkniętymi przemocą (pedagodzy, nauczyciele, pracownicy socjalni, policjanci, wychowawcy, nauczyciele, kuratorzy społeczni, pracownicy służby zdrowia).
5. Przedstawiciele władz lokalnych.
6. Społeczeństwo.

3.3. Zasoby umożliwiające prowadzenie działalności profilaktycznej w zakresie przemocy w rodzinie – instytucje i organizacje pracujące w obszarze profilaktyki i pomocy ofiarom przemocy

Rozwiązywanie problemów przemocy w rodzinie wymaga współdziałania szeregu instytucji oświaty, policji, pomocy społecznej, służby zdrowia, aby skutecznie zapobiegać stosowaniu przemocy w rodzinie.

W gminie Krośniewice rozwiązywaniem tych problemów i realizacją programu zajmuje się: Koordynator programu przy współpracy z Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym w Krośniewicach, a ponadto instytucje:

- 1) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krośniewicach;
- 2) Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- 3) Komisariat Policji;
- 4) szkoły i placówki oświatowe;
- 5) służba zdrowia: NZOZ „Zdrowie” i NZOZ „Elmed”;
- 6) Gminne Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji;
- 7) organizacje pozarządowe.

4. Zasady działania Systemu

W zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie Gminny System Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oparty jest na zasadach:

1) wzajemnej współpracy i współdziałaniu władzy publicznej, organizacji pozarządowych, a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy i jej negatywnym następstwem;

2) szczególnej ochrony dzieci, z zachowaniem ich prawa do wychowywania się w rodzinie, poprzez udzielanie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania

5. Cel główny Systemu

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla rodzin, w których stosowana jest przemoc.

5.1. Cele strategiczne Systemu i ich realizacja:

1. Zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości społecznej oraz ograniczanie zaburzeń życia społecznego związanych z występowaniem przemocy:

Sposób realizacji:

- prowadzenie zajęć wychowawczych oraz zajęć informacyjno-edukacyjnych w zakresie sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją swoją oraz rówieśników,
- wspieranie różnych form spędzania czasu wolnego sprzyjających zachowaniom nieagresywnym,
- propagowanie pozytywnych rozwiązań merytorycznych, organizacyjnych związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- promowanie nieagresywnych zachowań w mediach (prasa lokalna, Internet).

2. Zmniejszanie negatywnych następstw dla ofiar świadków występowania przemocy w rodzinie:

Sposób realizacji:

- udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą, w tym poradnictwo medyczne, psychologiczne, prawne i socjalne,
- udzielanie pomocy i wsparcia osobom lub rodzinom dotkniętym przemocą, zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania bądź pobytu z właściwym wskazaniem bezpiecznego schronienia,
- pomoc socjalna osobom dotkniętym przemocą.

3. Zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie:

Sposób realizacji:

- poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, socjalne,
- zajęcia edukacyjne w szkołach i placówkach oświatowych w zakresie radzenia sobie ze stresem, agresją, konfliktem: indywidualne i grupowe.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów społecznych

Sposób realizacji:

- dofinansowanie działań podejmowanych przez stowarzyszenia, instytucje, osoby fizyczne, umożliwiających wdrażanie programów służących rozwiązywaniu problemów przemocy,
- współpraca z podmiotami realizującymi programy profilaktyczne i terapeutyczne

PRIORYTETY NA 2011 ROK

- podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z tym problemem
- poszerzanie wiedzy dotyczącej zjawiska przemocy wśród dzieci, młodzieży, a także dorosłych
- zapobieganie przed występowaniem zachowań agresywnych wśród uczniów (ze szczególnym uwzględnieniem agresji słownej i fizycznej)
- ochrona i pomoc socjalna ofiarom przemocy

6. Analiza SWOT

Nazwa SWOT jest akronimem słów **S**trengths (mocne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse w otoczeniu), **T**hreats (zagrożenia w otoczeniu).

Analiza SWOT, jako metoda diagnostyczna dokonująca analizy otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego danego obszaru problemowego, zakłada trzy etapy postępowania:

- Identyfikację i analizę: silnych i słabych stron;
- Identyfikację i analizę: szans i zagrożeń;
- Określenie strategicznej sytuacji w rozwiązywaniu problemu społecznego.

Analizę SWOT przeprowadzono w oparciu o dostępne dane na temat mocnych i słabych stron istniejącego w Gminie Krośniewice systemu pomocy dla ofiar, świadków i sprawców przemocy w rodzinie, dostępnego zaplecza oraz stosownych procedur.

WEWNĘTRZNE POZYTYWNE – MOCNE STRONY

- gotowość i umiejętność współpracy instytucji z terenu gminy Krośniewice,
- profesjonalizm kadry,
- sprawdzone zaplecze,
- istnienie sprawdzonych procedur (Niebieskie Karty),
- działalność informacyjna instytucji współpracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- systematyczne podnoszenie kwalifikacji przez kadre zajmującą się problemem przemocy w rodzinie,
- rosnące zaufanie do instytucji z terenu gminy zajmującymi się zjawiskiem przemocy w rodzinie;

WEWNĘTRZNE NEGATYWNE – SŁABE STRONY

- niedostateczna liczba specjalistycznej kadry,
- brak systemu interdyscyplinarnych szkoleń,
- brak warunków do wykonywania egzekucji eksmisji wobec sprawców przemocy;

ZEWNĘTRZNE POZYTYWNE – SZANSE

- wprowadzenie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. Nr 180, poz. 1493),

- podjęcie uchwały w sprawie Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2006 – 2016 (Uchwała Rady Ministrów z dnia 25 września 2006 roku),
- funkcjonujące ogólnopolskie Telefony Zaufania,
- realizowana procedura „Niebieskich Kart”;

ZEWNETRZNE NEGATYWNE – ZAGROŻENIA

- funkcjonujące w społeczeństwie stereotypy, mity i przekonania na temat przemocy w rodzinie,
- niski poziom wiedzy społecznej nt. zjawiska przemocy,
- znieczulica społeczna i obojętność względem ofiar przemocy domowej.

7. *Postanowienia końcowe – zasady koordynacji Systemu i źródła jego finansowania*

- 1) Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie są środki finansowe budżetu Gminy Krośniewice.
- 2) Realizatorem i koordynatorem opracowanego Programu są pracownicy Referatu Oświaty, Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego w Krośniewicach.